ลักษณะของจังหวัดที่ยากจนที่สุดในประเทศไทย

Characteristics of the Poorest Province in Thailand

เกียรติศักดิ์ สิงโต[1]
สัมฤทธิ์ เทียนดำ[1]

บทคัดย่อ

บทความนี้กล่าวถึง

(1) แม่ฮ่องสอนเป็นจังหวัดที่ยากจนที่สุดในประเทศไทย

(2) ลักษณะของความยากจนของแม่ฮ่องสอนได้แก่

(2.1) มีสัดส่วนที่ดินเพื่อเกษตรกรรมที่ต่ำ มากเมื่อเทียบกับจำนวนเกษตรกรที่มีจำนวนมาก

(2.2) กำลังแรงงานมีระดับการศึกษาต่ำ

(2.3) มียอดเงินฝากและเงินกู้ของธนาคารพาณิชย์ต่ำที่สุด

Abstract

This paper presents

(1) Mae Hong Son is the poorest province of Thailand.

(2) Its characteristics of the poverty are:

(2.1) Very low proportion of farmland comparing to very large number of farmers.

(2.2) Labor force is poorly educated.

(2.3)There are lowest bank deposits and lowest bank loans.

---

[1] อาจารย์ประจำภาควิชาการเงินและการธนาคาร คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยสยาม ถนนเพชรเกษม เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร 10160

1. ความสำคัญของปัญหา

ความยากจนอาจเกิดขึ้นกับเฉพาะช่วงของชีวิตคนใดคนหนึ่ง หรือความยากจนอาจถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลายสิบปีที่ผ่านมา เรามักได้รับรู้โดยเสมอว่า ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือ บางจังหวัดประสบกับปัญหาความยากจนตลอดเวลา ราวกับว่าประชาชนในจังหวัดดังกล่าวตกอยู่ในกับดักแห่งความยากจน(Poverty trap) กล่าวคือประชาชนเกิดมาท่ามกลางความยากจน ดิ้นรนต่อสู้กับความยากจน ในที่สุดสิ้นชีวิตลงกับความยากจน และยังส่งความยากจนต่อไปยังคนรุ่นต่อไป ถ้าเป็นเช่นนี้ลำพังประชาชนคนที่ตกอยู่ในวังวนแห่งความยากจนไม่มีความสามารถก้าวพ้นไปจากความยากจนนี้ได้ จำเป็นต้องมีการแทรกแซง หรือรับการช่วยเหลือจากภาครัฐหรือองค์จากภายนอก เพื่อให้หลุดพ้นไปจากกับดักแห่งความยากจน

ความยากจนนั้นอาจปรากฏให้เห็นได้หลายลักษณะเช่น มีรายได้ต่ำ มีการศึกษาต่ำ มีสุขภาพแย่ เข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ยาก ดังนั้นถ้าเราทราบลักษณะของ ความยากจน รัฐบาลหรือผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องในการแก้ปัญหาความยากจน จะได้รีบเร่งเข้าไปแก้ไขหรือทุเลาปัญหาได้อย่างถูกต้องและทันเหตุการณ์

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อทราบว่าจังหวัดใดที่ประชาชนมีสัดส่วนประชาชนยากจนมากที่สุด

2.2 เพื่อทราบลักษณะของความยากจนในจังหวัดที่ระบุใน 2.1

3. ขอบเขตของการศึกษา

ศึกษาลักษณะต่าง ๆ ของประชาชนในจังหวัดที่มีสัดส่วนของคนยากจนมากที่สุดในประเทศไทย 10 จังหวัด แต่เน้นรายละเอียดเฉพาะจังหวัดที่ มีสัดส่วนคนจนมากที่สุดในประเทศเพียง 1 จังหวัด

4. แหล่งที่มาของข้อมูล

การศึกษาลักษณะของความยากจน อาศัยแหล่งที่มาของข้อมูล สำคัญ 4 แหล่งได้แก่

4.1 สำนักงานสถิติแห่งชาติ

4.2 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

4.3 สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

4.4 สำนักงานจังหวัดแม่ฮ่องสอน

5. ความหมายของความยากจน (Poverty)

ความหมายของความยากจนแบ่งได้ 2 ความหมายคือ ความหมายแคบ และความหมายกว้าง

ความหมายแคบ ความยากจน เป็นความหมายที่ใช้กันอยู่โดยทั่วซึ่งหมายถึงความยากจนในมิติด้านการเงิน (Monetary Dimension) นั่นคือพิจารณาที่ระดับรายได้หรือฐานะทางเศรษฐกิจของบุคคลว่ามีรายได้ไม่เพียงพอกับการดำรงชีพได้ตามมาตรฐานขั้นต่ำ หรือมีรายได้ต่ำกว่ามาตรฐานคุณภาพชีวิตขั้นต่ำที่ยอมรับในแต่ละสังคม

ความหมายกว้าง ครอบคลุมถึง

ก) ความยากจนในมิติด้านการเงิน

ข) การขาดแคลนสิ่งอื่นที่มิใช่มิติด้านการเงิน(Non-monetary dimension) ได้แก่การขาดโอกาสด้านการศึกษา การขาดแคลนโอกาสการรักษาพยาบาล และโอกาสอื่นในการพัฒนาคน การไร้ซึ่งอำนาจ การขาดสิทธิขาดเสียง ตลอดจนการตกอยู่ในความเสี่ยง และความหวาดกลัว

บทความนี้จะกล่าวถึงเฉพาะความยากจนในมิติด้านการเงินเท่านั้น

ความยากจนในมิติ ด้านการเงิน แยกพิจารณาได้ 2 ความหมาย คือ ความยากจนสัมบูรณ์ และความยากจนสัมพัทธ์ บทความนี้กล่าวถึงเฉพาะความยากจนสัมบูรณ์

ความยากจนสัมบูรณ์(Absolute Poverty) หมายถึงภาวะที่ไม่สามารถซื้อหาสิ่งจำเป็นพื้นฐานของมนุษย์ (Basic human needs) อันได้แก่อาหาร เครื่องนุ่งห่ม การดูแลสุขภาพ และที่อยู่อาศัย

หน่วยงานที่มีหน้าที่แก้ไขปัญหาความยากจน จะคำนวณว่าบุคคลโดยเฉลี่ยมีความต้องการสิ่งจำเป็นพื้นฐานในแต่ละเดือน(อาจเป็นระยะเวลาอื่น) ในปริมาณเท่าใดแล้วแปลงค่าปริมาณสิ่งจำเป็นพื้นฐานดังกล่าวเป็นมูลค่าทางการเงิน เพื่อนำไปจัดซื้อสิ่งจำเป็นพื้นฐานดังกล่าว มูลค่าทางการเงินดังกล่าวเป็นรายได้ ณ เส้นความยากจน(Poverty line) ผู้ที่มีรายจ่ายเพื่อการบริโภคต่ำกว่าระดับรายได้ ณ เส้นความยากจน นับว่าเป็นคนจน

5.1 ลำดับความยากจน เส้นความยากจนและสัดส่วนคนจนในจังหวัดต่าง ๆ

ในเบื้องต้นนี้เพื่อให้เห็นภาพกว้างของความยากจน จึงได้นำเสนอเส้นความยากจน และเรียงลำดับจังหวัดที่มีสัดส่วนคนจน มากที่สุดในปี2551- 2553 จำนวน 10 จังหวัด ในภาคต่าง ๆ ดังนี้

ตาราง 1 : เส้นความยากจน และจังหวัดที่มีสัดส่วนคนจนสูงสุด 10 จังหวัด

ลำดับ	ปี 2551		ปี 2552		ปี 2553		เส้นความยากจน (บาท/คน/เดือน) ปี 2553
	จังหวัด	สัดส่วนคนจน(%)	จังหวัด	สัดส่วนคนจน(%)	จังหวัด	สัดส่วนคนจน(%)	
1	แม่ฮ่องสอน	63.57	แม่ฮ่องสอน	64.94	แม่ฮ่องสอน	59.77	1518
2	ศรีสะเกษ	38.15	ศรีสะเกษ	35.93	ศรีสะเกษ	36.12	1564
3	กาฬสินธุ์	26.46	กาฬสินธุ์	26.99	กาฬสินธุ์	30.94	1594
4	นครพนม	24.59	นครพนม	25.01	นครพนม	28.78	1568
5	เชียงราย	22.89	นราธิวาส	22.85	ตาก	28.05	1535
6	สระแก้ว	20.73	ตาก	20.68	บุรีรัมย์	20.69	1675
7	ปัตตานี	20.68	ปัตตานี	19.46	ปัตตานี	18.51	1541
8	บุรีรัมย์	20.66	ลำปาง	18.35	สกลนคร	17.84	1612
9	สุรินทร์	19.51	อุตรดิตถ์	17.57	สระแก้ว	17.28	1675
10	ตาก	18.61	เพชรบูรณ์	16.83	เพชรบูรณ์	15.51	1516

ที่มา: เรียบเรียงจากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ ประมวลผลโดยสำนักพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม สศช. สืบค้นจาก http://social.nesdb.go.th 09-05-55

หมายเหตุ : สัดส่วนคนจน คำนวณจากจำนวนประชากรที่มีรายจ่ายเพื่อการบริโภคต่ำกว่าเส้นความยากจน หารด้วยจำนวนประชากรทั้งหมด คูณด้วย 100 จำนวนคนจน หมายถึงจำนวนประชากรที่มีรายจ่ายเพื่อการบริโภคต่ำกว่าเส้นความยากจน

แม่ฮ่องสอนเป็นจังหวัดที่มีสัดส่วนของประชากรยากจนสูงสุดของประเทศไทยระหว่างปี 2551-2553 ในปี2553 ประชากรจังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 59.77 % ของประชากรจังหวัด มีรายจ่ายเพื่อซื้อสิ่งจำเป็นจำนวนต่ำกว่ารายจ่าย ณ เส้นความยากจน จำนวน 1518 บาท/คน/เดือน สัดส่วนประชากรจำนวน 59.77 % ดังกล่าวถึงถูกนับเป็นคนจน

ทำนองเดียวกันในปี 2553 จังหวัดศรีสะเกษมีสัดส่วนประชากรยากจนสูงสุดเป็นลำดับที่สองของประเทศไทย จังหวัดศรีสะเกษมีประชากรจำนวน 36.12% ของประชากรจังหวัดเป็นคนยากจน เพราะสัดส่วนของประชากรจำนวนดังกล่าวมีรายจ่ายเพื่อซื้อสิ่งจำเป็นต่ำกว่ารายได้ ณ เส้นความยากจน จำนวน 1564 บาท/คน/เดือน

เป็นที่น่าสังเกตว่าจังหวัดที่มีสัดส่วนประชากรยากจนสูงสุด 10 จังหวัด ในปี 2551-2553 ส่วนใหญ่เป็นจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รองลงมาคือจังหวัดในภาคเหนือ ภาคตะวันออก มี 1 จังหวัดคือ จังหวัดสระแก้ว (ปี 2551 และ 2553) ภาคใต้มี 2 จังหวัด คือ ปัตตานี (2551-2553) และนราธิวาส (2552)

จังหวัดที่ขีดเส้นใต้ไว้ 6 จังหวัดได้แก่ แม่ฮ่องสอน ศรีสะเกษ กาฬสินธุ์ นครพนม ตาก ปัตตานี เป็น6 จังหวัดที่เปรียบเสมือนตกอยู่ในกับดักแห่งความยากจน กล่าวคือ ติดลำดับ 1-10 ของจังหวัดที่มีสัดส่วนประชากรยากจนสูงสุดในช่วงปี 2551-2553 และลำดับสูงสุด 1-4 เป็นลำดับที่เป็นจังหวัดเดิม ไม่เปลี่ยนแปลงสู่ลำดับที่ดีขึ้น

เพื่อเปรียบเทียบให้เห็นภาพอีกด้านหนึ่งของจังหวัดต่างๆ บทความนี้จึงได้นำสนอจังหวัดที่มีสัดส่วนคนจนต่ำสุด 10 จังหวัด ในปี 2553 ไว้ในตาราง 2

ตาราง 2 : เส้นความยากจน และจังหวัดที่มีสัดส่วนคนจนต่ำที่สุด 10 จังหวัด

ลำดับ	จังหวัด	ภาค	สัดส่วนคนจน (ร้อยละ)	เส้นความยากจน (บาท/คน/เดือน)
1	ภูเก็ต	ใต้	0	1742
2	ปทุมธานี	กลาง	0	1698
3	นนทบุรี	กลาง	0.1	1766
4	ระยอง	ตะวันออก	0.16	1781
5	สมุทรปราการ	กลาง	0.18	1842
6	ชุมพร	ใต้	0.23	1640
7	สุราษฎร์ธานี	ใต้	0.35	1659
8	ชลบุรี	ตะวันออก	0.41	1820
9	กรุงเทพมหานคร	กลาง	0.64	2198
10	พระนครศรีอยุธยา	กลาง	0.66	1715
10	เพชรบุรี	กลาง	0.66	1736

ที่มา : เรียบเรียงจากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ ประมวลผลโดย สำนักพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม สศช. สืบค้นจาก http://social.nesdb.go.th 09-05-55

หมายเหตุ : สัดส่วนคนจน คำนวณจากจำนวนประชากรที่มีรายจ่ายเพื่อการบริโภคต่ำกว่าเส้นความยากจน หารด้วย จำนวนประชากรทั้งหมด คูณด้วย 100 จำนวนคนจน หมายถึงจำนวนประชากรที่มีรายจ่ายเพื่อการบริโภคต่ำกว่าเส้นความยากจน

ในปี 2553 จังหวัดปทุมธานี และจังหวัดภูเก็ตไม่มีคนยากจน ส่วนจังหวัดนนทบุรีมีประชากร0.1% มีรายจ่ายต่ำกว่ารายจ่าย ณ เส้นความยากจน จึงถูกนับเป็นคนยากจน เป็นที่น่าสังเกตว่า จังหวัดที่มีสัดส่วนคนจนต่ำ ส่วนใหญ่จัดอยู่ในกลุ่มกรุงเทพและปริมณฑล ได้แก่ กทม. ปทุมธานี นนทบุรี สมุทรปราการ ซึ่งเป็นศูนย์กลางของอุตสาหกรรมหลายประเภท ส่วนเมืองอุตสาหกรรมอื่น ๆได้แก่ พระนครศรีอยุธยา ระยอง ส่วนจังหวัดที่มีชื่อเสียงด้านการท่องเที่ยวทางทะเลได้แก่ ภูเก็ต ชลบุรี เพชรบุรี

สำหรับจังหวัดชุมพร และสุราษฎร์ธานีประชากรมีอาชีพหลักคือปลูกพืชยืนต้นได้แก่ ยางพารา และ ปาล์มน้ำมัน

ในปี 2553 จังหวัดปทุมธานี และจังหวัดภูเก็ตไม่มีคนยากจน ส่วนจังหวัดนนทบุรีมีประชากร0.1% มีรายจ่ายต่ำกว่ารายจ่าย ณ เส้นความยากจน จึงถูกนับเป็นคนยากจน เป็นที่น่าสังเกตว่า จังหวัดที่มีสัดส่วนคนจนต่ำ ส่วนใหญ่จัดอยู่ในกลุ่มกรุงเทพและปริมณฑล ได้แก่ กทม. ปทุมธานี นนทบุรี สมุทรปราการ ซึ่งเป็นศูนย์กลางของอุตสาหกรรมหลายประเภท ส่วนเมืองอุตสาหกรรมอื่น ๆได้แก่ พระนครศรีอยุธยา ระยอง ส่วนจังหวัดที่มีชื่อเสียงด้านการท่องเที่ยวทางทะเลได้แก่ ภูเก็ต ชลบุรี เพชรบุรี

สำหรับจังหวัดชุมพร และสุราษฎร์ธานีประชากรมีอาชีพหลักคือปลูกพืชยืนต้นได้แก่ ยางพารา และ ปาล์มน้ำมัน

6. ลักษณะของความยากจนในจังหวัดแม่ฮ่องสอน

จากตาราง 1 เราทราบว่าจังหวัดที่มีสัดส่วนคนจนมากที่สุดคือจังหวัดแม่ฮ่องสอน รายละเอียดของบทความนับแต่นี้ไป จะแสดงให้เห็นลักษณะต่าง ๆของจังหวัดที่มีสัดส่วนคนจน 10 จังหวัด แต่จะเน้นรายละเอียดเฉพาะจังหวัดแม่ฮ่องสอนซึ่งเป็นจังหวัดที่มีสัดส่วนคนจนสูงที่สุดในประเทศไทย

หัวข้อที่จะนำมาพิจารณาในที่นี้แบ่งเป็น 3 หัวข้อ ได้แก่

6.1 ลักษณะการใช้ที่ดิน

6.2 คุณสมบัติของประชากร

6.3 เงินฝากและสินเชื่อธนาคารพาณิชย์

6.1 ลักษณะการใช้ที่ดิน

ในการผลิตสินค้าหรือบริการเพื่อก่อให้เกิดรายได้ ที่ดินเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญที่สุดชนิดหนึ่ง ถ้านำที่ดินไปปลูกพืช หรือนำไปผลิตสินค้าหรือบริการเป็นที่ต้องการของตลาด สินค้าหรือบริการดังกล่าวจะขายได้ราคาสูง ผู้มีส่วนร่วมในการผลิตทุกคนไม่ว่าจะเป็นผู้ประกอบการคนงานทุกสาขาอาชีพ ก็จะมีรายได้สูงด้วยเช่นกัน

ประชากรในจังหวัดแม่ฮ่องสอนใช้ที่ดินเพื่อประกอบอาชีพหลักคือการเกษตรกรรม(สืบค้นจากสำนักงานจังหวัดแม่ฮ่องสอน-http://www.maehongson.go.th/index.php/mieconomy-30-05-55) ในปี พ.ศ. 2553 จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีพื้นที่ 7,925,812.5 ไร่ พื้นที่ทำการเกษตร 302,146 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 3.81 พื้นที่ป่าไม้ 6,976,650 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 88.02 ที่อยู่อาศัย/อื่นๆ 582,449.5 ไร่ คิดเป็นร้อยละ7.35 มีครัวเรือนทั้งสิ้น 91,374 ครัวเรือน จำนวนครัวเรือนเกษตร

46,097 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 50.45 และมีพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว ถั่วเหลือง กระเทียม

ถ้าหารจำนวนพื้นที่ทำการเกษตรจำนวน 302,146 ไร่ ด้วยจำนวนครัวเรือนเกษตร จำนวน 46,097 ครัวเรือน ได้ผลลัพธ์แต่ละครัวเรือนมีที่ดินเพื่อการเกษตรเพียง 6.55 ไร่ นับว่าเป็นจำนวนต่ำมากเมื่อที่ดินดังกล่าวเป็นแหล่งหลักของที่มาของรายได้ของครัวเรือน

เมื่อพิจารณารายละเอียดพืชชนิดหลักแต่ละชนิดได้ผลผลิตรวม และผลผลิตตอบแทนสุทธิมีความผันผวนในแต่ละปีดังนี้

ตาราง 3 : ผลตอบแทนสุทธิที่เกษตรกรแม่ฮ่องสอนได้รับจากการปลูกพืชที่สำคัญในปี 2551-2553

ชนิดของพืช	ผลผลิต (ตัน)	ผลตอบแทนสุทธิ(บาท/ตัน)		
	2554	2551	2552	2553
ข้าวจ้าวนาปี	48,357	753	2,162	239
ถั่วเหลือง	14,733	3,824	2,183	2,056
กระเทียม	48,418	-477	5,530	27,595

ที่มา: ผลผลิต มาจากสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดแม่ฮ่องสอน, สำนักงานเกษตรจังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นข้อมูล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2554 สืบค้นจาก http://www.maehongson.go.th/index.php/mieconomy ผลตอบแทนสุทธิ มาจากข้อมูลพื้นฐานเศรษฐกิจการเกษตร ปี 2553 สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร สืบค้นจาก http://www.oae.go.th/ewtadmin/ewt/cai_web/main.php?filename=doc_public

ตาราง 2 บอกให้เราทราบว่า รายได้ของเกษตรกรจังหวัดแม่ฮ่องสอนมีความผันผวนสูงมากในแต่ละปี โดยเฉพาะข้าวนาปี และกระเทียม อีกทั้งพืชเหล่านี้เป็นพืชอายุสั้นเกษตรกรมีรายได้จากพืชทั้ง 3 ประเภทเฉพาะช่วงฤดูเก็บเกี่ยว เมื่อมีผลิตผลออกมาจำเป็นต้องจำหน่ายทันทีไม่สามารถเก็บไว้รอจำหน่ายในช่วงที่ผลิตผลมีราคาสูง ดังนั้นในบางปีหากพืชผลมีราคาดีผลตอบแทนสุทธิเป็นบวก ส่วนในปีใดที่พืชผลมีราคาตกต่ำ ผลตอบแทนสุทธิเป็นลบ เกษตรกรอาจจำเป็นต้องกู้ยืมเงินมีภาระดอกเบี้ยที่ต้องชำระ สิ่งเหล่านี้อาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกษตรกรแม่ฮ่องสอนต้องประสบความยากจนแบบยั่งยืน

เมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดชุมพร และสุราษฎร์ธานี ซึ่งประชาชนมีอาชีพหลักคือการเกษตร ได้แก่การปลูกยางพาราและปาล์มน้ำมัน แม้จะมีอุตสาหกรรมบ้างก็เป็นอุตสาหกรรมที่ต่อเนื่องกับการเกษตรกรรม ผลตอบแทนสุทธิของเกษตรกรในสองจังหวัดที่ได้รับจากผลิตผลปาล์มน้ำมันและยางพารา ปรากฏในตาราง 4

ตาราง 4 : ผลตอบแทนสุทธิที่เกษตรกรจังหวัดชุมพร และสุราษฎร์ธานีได้รับจากการปลูกพืชที่สำคัญในปี 2551-2553

ชนิดของพืช	ผลตอบแทนสุทธิ(บาท/ตัน)		
	2551	2552	2553
ปาล์มน้ำมัน	2,107	917	1,067
ยางแผ่นดิบ	33,963	16,997	55,991

ที่มา: ข้อมูลพื้นฐานศรษฐกิจการเกษตร ปี 2553 สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร สืบค้นจาก http://www.oae.go.th/ewtadmin/ewt/cai_web/main.php?filename=doc_public

ความผันผวนจากรายได้สุทธิมีพอสมควร แต่ไม่ตกต่ำมาก หรือมีผลตอบแทนสุทธิติดลบ ดังเช่นเกษตรกรจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ข้อได้เปรียบของการปลูกปาล์มน้ำมันคือ มีผลผลิตตลอดปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วงเดือนกรกฎาคม – กุมภาพันธ์ของทุกปี เป็นช่วงที่ผลผลิตออกมาก ส่วนยางพาราก็เช่นกันมีผลผลิตตลอดปี และมีผลผลิตออกมากในเดือนมกราคมและกันยายน ดังนั้นเกษตรกรจึงมีรายได้มากกว่าเพราะมีรายได้ตลอดปี

การปลูกพืชปาล์มน้ำมันและยางพาราซึ่งเป็นไม้ยืนต้น เปรียบเหมือนการลงทุน เช่นการซื้อหุ้น ที่ถือไว้ระยะยาว ส่วนการปลูกข้าวจ้าว ถั่วเหลือง หรือกระเทียมซึ่งเป็นพืชมีอายุสั้น เปรียบเหมือนการซื้อหุ้นที่ถือไว้ระยะสั้น การลงทุนในระยะสั้นย่อมมีความเสี่ยงมากกว่าการลงทุนในระยะยาว

6.2 คุณสมบัติของประชากร

ในหัวข้อนี้แยกการศึกษาไว้ หลายประเด็น ได้แก่

(1) ระดับการศึกษาของกำลังแรงงาน

(2) ระดับการใช้อินเตอร์เน็ตของประชากร

(1) ระดับการศึกษาและรายได้ของกำลังแรงงาน

ก. ความหมายของกำลังแรงงาน(Labor force)

กำลังแรงงาน หมายถึง บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปี ขึ้นไป ซึ่งรวมถึงผู้ที่มีงานทำ และผู้ไม่มีงานทำ (เป็นผู้กำลังแสวงหางานทำ) ในช่วงสัปดาห์แห่งการสำรวจนั้น

บุคคลที่ไม่อยู่ในกำลังแรงงาน คือบุคคลที่ไม่พร้อมทำงานได้แก่ .

- มีอายุต่ำกว่า 15 ปี
- อายุเท่าไรก็ได้ แต่ไม่พร้อมที่จะทำงานเนื่องจาก ทำงานบ้าน พิการทางร่างกายหรือจิตใจ เรียนหนังสือ ชรา(อายุมากกว่า 60 ปี) บุคคลที่สมัครใจอยู่เฉย ๆ ไม่แสวงหางานทำ

ข. จำนวนปีการศึกษาของกำลังแรงงาน

การศึกษาของบุคคลในวัยกำลังแรงงาน หรือมิใช่กำลังแรงงานเป็นปัจจัยพื้นฐานในการพัฒนาประเทศ ประเทศจะบรรลุการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนได้ ก็ต่อเมื่อมีการลงทุนด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาทุนมนุษย์(Human capital) อย่างสม่ำเสมอ ประโยชน์ของการศึกษากล่าวอย่างสั้น ๆ พอสังเขปดังนี้

- การศึกษาทำให้ประชาชนมีวิสัยทัศน์ที่กว้างขึ้น เข้าใจประชาชนด้วยกันเอง เข้าใจโลกเพิ่มขึ้น
- ประชาชนมีการศึกษามากขึ้นจะทำให้ทราบวิธีการเพิ่มคุณภาพชีวิตได้มากขึ้น
- แรงงานที่มีการศึกษามากขึ้นทำให้ความสามารถในการผลิตเพิ่มขึ้น ซึ่งทำให้ได้รับค่าจ้างเพิ่มขึ้น สัดส่วนคนยากจนก็จะลดลง
- ผู้ประกอบการมีความรู้มากขึ้น ทำให้เพิ่มความสามารถในการประกอบการ มีผลกำไรมากขึ้นทำให้มีเงินลงทุนมากพอที่จะใช้เพื่อการวิจัยและพัฒนา ค้นพบเทคโนโลยีใหม่เพื่อเพิ่มระดับการแข่งขันกับนานาประเทศ

บทความนี้วัดระดับการศึกษาโดยการนับจากจำนวนปีเฉลี่ยการศึกษาของคนอายุ 15 – 59 ปี ซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ในวัยกำลังแรงงาน (ไม่ได้แสดงระดับการศึกษาของบุคคลอายุ 60 ปี) จังหวัดที่มีระดับการศึกษาต่ำสุด 10 ลำดับ ในปี 2551 และ ปี 2552 แสดงไว้ในตาราง 5

ตาราง 5 : 10 จังหวัดที่มีจำนวนปีเฉลี่ยการศึกษาของคนอายุ 15-59 ต่ำสุดในปี 2551-2552

ปี 2551			ปี 2552		
ลำดับที่	จังหวัด	จำนวนปีเฉลี่ยของการศึกษา	ลำดับที่	จังหวัด	จำนวนปีเฉลี่ยของการศึกษา
1	ตาก	6.68	1	ตาก	7.14
2	แม่ฮ่องสอน	7.31	2	แม่ฮ่องสอน	7.51
3	พะเยา	7.46	3	ตราด	7.65
4	หนองบัวลำภู	7.55	4	พะเยา	7.77
5	ตราด	7.61	5	หนองบัวลำภู	7.9
6	ระนอง	7.68	6	ระนอง	8.03
7	สระแก้ว	7.7	7	สระแก้ว	8.04
8	ปัตตานี	7.8	8	หนองคาย	8.07
9	ชัยภูมิ	7.86	9	ชัยภูมิ	8.08
10	นราธิวาส	7.94	10	นครสวรรค์	8.14

ที่มา: เรียบเรียงจากตาราง จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรจำแนกตามกลุ่มอายุและจังหวัดปีพ.ศ. 2549-2552 รายปี ศึกษาและเผยแพร่โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สืบค้นจาก http://social.nesdb.go.th/SocialStat/StatReport_Final.aspx?reportid=30&template=1R2C&yeartype=M&subcatid=21

จังหวัดที่ประชากรมีจำนวนปีเฉลี่ยการศึกษาของคนอายุ 15-59 ต่ำที่สุดในปี 2551 -2552 ได้แก่จังหวัดตาก รองลงมาคือจังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีสัดส่วนคนจนสูงที่สุด ที่จะกล่าวถึงในบทความนี้ ประชากรจังหวัดแม่ฮ่องสอนอายุ 15-59 ปี มีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยเกินชั้นประถมปีที่ 6 เพียงปีเศษ

เมื่อประชากรจังหวัดแม่ฮ่องสอนมีระดับการศึกษาต่ำ ประโยชน์ของการศึกษาที่กล่าวไว้ข้างต้นจึงได้รับต่ำด้วยเช่นกัน อีกทั้งการมีคุณวุฒิการศึกษาต่ำก็ย่อมมีรายได้ต่ำ

ค. แรงงานนอกระบบกับจำนวนปีการศึกษาของแรงงาน

ความหมายของแรงงานนอกระบบ คือ ผู้ใช้แรงงานที่ทำงานโดยไม่มีสัญญาการจ้างงานที่เป็นทางการ หรือไม่มีนายจ้างตามความหมายของกฎหมายแรงงาน ไม่ได้ทำงานอยู่ในสถานประกอบการของนายจ้าง ไม่มีค่าจ้างหรือค่าตอบแทนที่แน่นอน หรือเป็นผู้ประกอบอาชีพอิสระหรือเป็นผู้ที่ทำงานชั่วคราว แรงงานนอกระบบจึงเป็นแรงงานที่ไม่ได้อยู่ในกรอบความคุ้มครองของกฎหมายคุ้มครองแรงงาน กฎหมายประกันสังคม ทำให้ไม่มีหลักประกันความมั่นคงใดๆ ในการทำงาน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องงานที่มั่นคง ค่าตอบแทนแรงงานที่เป็นธรรม สุขภาพความปลอดภัยในการทำงาน และความมั่นคงในการดำรงชีวิตเมื่อเข้าสู่วัยชรา

ลักษณะอาชีพที่เป็นตัวอย่างของแรงงานนอกระบบ เช่น ผู้รับงานไปทำที่บ้าน ผู้รับเหมาช่วงงานอุตสาหกรรมไปทำที่บ้าน (Industrial Outworkers) คนงานที่ทำงานไม่ประจำ ลูกจ้างชั่วคราว ลูกจ้างชั่วคราวตามฤดูกาล และลูกจ้างที่ทำงานไม่เต็มเวลา (Part-time workers) ลูกจ้างในโรงงานห้องแถว (Sweatshop) และคนงานที่ทำกิจการของตนเอง (Own Account Workers) อยู่ที่บ้านและโรงงานที่ไม่มีการตรวจสอบจดทะเบียน นอกจากนี้ยังหมายรวมถึงแรงงานอิสระที่ทำงานเพื่อความอยู่รอด เช่น หาบเร่ริมถนน คนขัดรองเท้า คนเก็บขยะ และแรงงานรับใช้ในบ้าน เป็นต้น (http://www.homenetthailand.org/index.php?option=com_content&view=article&id=3&Itemid=23&lang=th10 มิ.ย.2555)

ในปี 2554 สำนักงานสถิติแห่งชาติได้สำรวจจำนวนแรงงานในระบบและนอกระบบ จำแนกตามระดับการศึกษาที่สำเร็จ ปรากฏในตาราง 6

ตาราง 6: ระดับการศึกษาและแรงงานนอกระบบ

ระดับการศึกษาที่สำเร็จ	จำนวนผู้มีงานทำ				
	ทั้งประเทศ	แรงงานในระบบ		แรงงานนอกระบบ	
	พันคน	พันคน	%	พันคน	%
ไม่มีการศึกษา	1,149.3	372.8	32.44	776.5	67.56
ต่ำกว่าประถมศึกษา	10,911.6	1,874.4	17.18	9,037.2	82.82
ประถมศึกษา	8,881.2	2,636.3	29.69	6,244.9	70.31
มัธยมศึกษาตอนต้น	6,192.7	2,457.6	29.69	3,735.1	60.31
มัธยมศึกษาตอนปลาย	5,558.5	2,539.6	45.69	3,018.9	54.31
อุดมศึกษา	6,491.1	4,764.8	73.41	1,726.2	26.59
การศึกษาอื่น ๆ และไม่ทราบ	132.8	84.9	33.86	48.0	36.14

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ การสำรวจแรงงานนอกระบบ พ.ศ. 2524 สืบค้นจากhttp://www.nso.go.th

จากตาราง 6 ประกอบกับกำลังแรงงานอายุ 15-59 ปี ของจังหวัดแม่ฮ่องสอน มีจำนวนปีเฉลี่ยการศึกษาเพียง 7ปี เศษ จึงจัดอยู่ในช่วงระหว่างประถมศึกษา แต่ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งแรงงานส่วนใหญ่เหล่านี้ ประมาณ 60.31-70.31%เป็นแรงงานนอกระบบ ซึ่งมีข้อเสียเปรียบหลายประการตามที่กล่าวไว้ในความหมายของแรงงานนอกระบบ อันน่าจะเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความยากจนประการหนึ่ง

เมื่อพิจารณาเฉพะผู้มีงานทำที่จบการศึกษาระดับอุดมศึกษา ปรากฏว่าในปี 2547-2549 จำนวนผู้มีงานทำในจังหวัดแม่ฮ่องสอนที่สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึก มีจำนวนต่ำทีสุดในประเทศไทย ปรากฏในตาราง 7

ตาราง 7: จังหวัดที่มีผู้มีงานทำที่สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษาน้อยที่สุด 10 ลำดับ พ.ศ. 2547 - 2549

ลำดับที่	2547		2548		2549	
	จังหวัด	ผู้มีงานทำ	จังหวัด	ผู้มีงานทำ	จังหวัด	ผู้มีงานทำ
1	ระนอง	4,056	แม่ฮ่องสอน	6,030	แม่ฮ่องสอน	4,371
2	แม่ฮ่องสอน	6,178	ระนอง	7,348	ระนอง	8,448
3	สตูล	11,781	สมุทรสงคราม	11,067	ตราด	2,759
4	ตราด	11,995	ตราด	11,603	สมุทรสงคราม	13,060
5	อำนาจเจริญ	12,629	พังงา	14,814	สตูล	15,009
6	นครนายก	12,730	นครนายก	15,682	พังงา	15,680
7	สมุทรสงคราม	13,294	สตูล	16,013	นครนายก	16,900
8	มุกดาหาร	14,316	อุทัยธานี	17,110	อุทัยธานี	18,701
9	อุทัยธานี	15,965	มุกดาหาร	18,157	เลย	19,345
10	สระแก้ว	16,153	อำนาเจริญ	18,955	สิงห์บุรี	19,937

ที่มา : รายงานผลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ทั่วราชอาณาจักร (ไตรมาสที่3)
รวบรวมโดย : สำนักสถิติพยากรณ์ สำนักงานสถิติแห่งชาติ สืบค้นจาก http://www.nso.go.th/index-1.html

คนทั่วไปมักใฝ่ฝันที่จะเรียนจบขั้นต่ำปริญญาตรี โดยเฉพาะผู้ที่มีงานทำอยู่แล้วมักพยายามขวนขวายเรียนให้จบปริญญาตรี ทั้งนี้เพราะโครงสร้างของตำแหน่งงาน และเงินเดือนของสถานประกอบการเอกชนและภาคราชการสำหรับผู้ที่จบปริญญาตรีขึ้นไปจะมากกว่าและเพิ่มเร็วกว่าผู้ที่มีคุณวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี เมื่อจำนวนผู้มีงานทำที่เรียนจบชั้นอุดมศึกษาในจังหวัดแม่ฮ่องสอนมีน้อยที่สุดในประเทศไทย จึงน่าจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีสัดส่วนคนจนมากที่สุดในประเทศไทย

(2) ระดับการใช้อินเตอร์เน็ตของประชากร

ประโยชน์ของการค้นคว้าหาข้อมูลจากอินเตอร์เน็ต กล่าวพอสังเขป ได้ดังนี้

ก) เป็นแหล่งการบริโภคความบันเทิง เช่นดูคลิป ดูหนัง ฟังเพลง

ข) ติดต่อสื่อสารกับคนรู้จักผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ลดต้นทุนการติดต่อสื่อสาร ช่วยให้ไม่ต้องเสียค่าโทรศัพท์ ไม่ต้องส่งจดหมายทางไปรษณีย์

ค) สืบค้นข้อมูลของสินค้าและบริการที่จะซื้อ แล้วนำมาเปรียบเทียบว่าสินค้าหรือบริการชนิดใดมีคุณภาพดีที่สุด หรือมีราคาต่ำสุด

ง) เป็นแหล่งศึกษาหาความรู้เช่น อ่านศึกษาหาความรู้จากเวปไซต์ของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ อันจะเป็นทางหนึ่งในการเพิ่มคุณภาพของแรงงานหรือผู้ประกอบการ ซึ่งในที่สุดอาจจะทำให้แรงงานมีค่าจ้างเพิ่มขึ้น ผู้ประกอบการมีกำไรมากขึ้น

การที่จะได้มาซึ่งประโยชน์ดังกล่าวข้างต้น ผู้ใช้อินเตอร์เน็ตต้องจ่ายเวลา จ่ายเงินซื้อหรือเช่าเครื่องคอมพิวเตอร์ คนยากจนที่มีเงินน้อยย่อมใช้เวลาส่วนใหญ่เพื่อประกอบอาชีพ ความจนอาจทำให้ไม่มีเงินและมีเวลาไม่พอที่จะมาสืบค้น ศึกษา หาความรู้จากอินเตอร์เน็ต

จังหวัดแม่ฮ่องสอนซึ่งเป็นจังหวัดที่มีสัดส่วนคนจนสูงที่สุดเป็นจังหวัดหนึ่งในสิบที่มีประชากรใช้อินเตอร์เน็ตต่ำที่สุดในประเทศไทย ในช่วงปี 2550 – 2552 ดังปรากฏในตาราง 8

ตาราง 8 : สัดส่วนประชากรอายุ 6 ปีขึ้นไปที่ใช้อินเตอร์เน็ตต่ำที่สุด 10 จังหวัด ในปี 2550-2552

ลำดับที่	2550		2551		2552	
	จังหวัด	สัดส่วน	จังหวัด	สัดส่วน	จังหวัด	สัดส่วน
1	นครนายก	0.20	นครนายก	0.16	ตราด	0.19
2	ระนอง	0.23	แม่ฮ่องสอน	0.20	นครนายก	0.20
3	แม่ฮ่องสอน	0.23	ตราด	0.22	ระนอง	0.24
4	ตราด	0.25	ระนอง	0.23	สมุทรสงคราม	0.28
5	สมุทรสงคราม	0.28	พังงา	0.23	แม่ฮ่องสอน	0.33
6	พังงา	0.30	สมุทรสงคราม	0.25	สตูล	0.33
7	อ่างทอง	0.32	อ่างทอง	0.32	พังงา	0.34
8	อุทัยธานี	0.32	สิงห์บุรี	0.36	อุทัยธานี	0.36
9	สิงห์บุรี	0.35	สตูล	0.36	อ่างทอง	0.37
10	สตูล	0.37	อุทัยธานี	0.38	สิงห์บุรี	0.38

ที่มา : รายงานผลการสำรวจการมีการใช้เครื่องมือ /อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศ รวบรวมโดย : สำนักสถิติพยากรณ์ สำนักงานสถิติแห่งชาติ สืบค้นจากhttp://www.nso.go.th/index-1.html

ในปี 2550, 2551และ2552 ประชากรแม่ฮ่องสอนอายุ 6 ปีขึ้นไป มีการใช้อินเตอร์เน็ตเพียง 23%, 20%, 33% ตามลำดับ

6.3 เงินฝากและสินเชื่อธนาคารพาณิชย์

ประชาชนจะมีความมั่งคั่งเพิ่มขึ้นก็ต่อเมื่อมีสินทรัพย์มากกว่าหนี้สินเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ สินทรัพย์อาจอยู่ในรูปของที่ดิน รถยนต์ เงินสด เงินฝากในธนาคาร

เมื่อกล่าวถึงความมั่งคั่งเฉพาะที่เป็นตัวเงินจึงหมายถึงส่วนต่างของรายได้ที่เป็นตัวเงินกับหนี้สินที่ต้องชำระ ความมั่งคั่งที่มีอาจนำไปใช้จ่ายเพื่อการบริโภค หรือนำไปเป็นเงินออม ผลตอบแทนของเงินออมก็คือการได้รับดอกเบี้ย หรือผลตอบแทนทางการเงินอื่นๆ ซึ่งผลตอบแทนเหล่านี้จะนำไปเพิ่มการบริโภคในอนาคต นอกจากนี้ผู้มีเงินออมมักมีทางเลือกของชีวิตมากกว่าผู้ไม่มีเงินออม เช่นนำเงินออมไปใช้จ่ายเพื่อการท่องเที่ยว ใช้จ่ายเพื่อการศึกษาอันจะทำให้ความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้น ได้รับรายได้หรือเงินเดือนเพิ่มขึ้น อีกทั้งผู้มีเงินออมเป็นบวกมักมีเพื่อนสนิทรักใคร่มากกว่าการเป็นคนมีหนี้สินรุงรัง

แหล่งออมเงินที่สำคัญที่สุดแหล่งหนึ่งคือการฝากเงิน ณ ธนาคารพาณิชย์ ประชาชนที่ยากจนมักเป็นผู้กู้เงินมากกว่าที่จะเป็นผู้ออมเงิน ทั้งนี้เพราะเป็นผู้มีรายได้ต่ำ ไม่เพียงพอต่อการจับจ่ายประจำวัน ด้วยเหตุนี้จังหวัดแม่ฮ่องสอนจึงมีเงินออมที่ฝากไว้ ณ ธนาคารพาณิชย์ต่ำที่สุดในประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2551-2553 ดังปรากฏในตาราง 9

ตาราง 9 : จังหวัดที่มีจำนวนเงินฝากของธนาคารพาณิชย์น้อยที่สุด 10 ลำดับ พ.ศ. 2551 - 2553

ลำดับที่	2551		2552		2553	
	จังหวัด	เงินฝาก (ล้านบาท)	จังหวัด	เงินฝาก (ล้านบาท)	จังหวัด	เงินฝาก (ล้านบาท)
1	แม่ฮ่องสอน	3,101	แม่ฮ่องสอน	3,580	แม่ฮ่องสอน	3,669
2	อำนาจเจริญ	3,493	อำนาจเจริญ	3,928	อำนาจเจริญ	4,091
3	หนองบัวลำภู	4,194	หนองบัวลำภู	4,788	หนองบัวลำภู	5,196
4	น่าน	5,293	น่าน	5,875	น่าน	6,269
5	มุกดาหาร	6,066	มุกดาหาร	6,439	มุกดาหาร	6,734
6	สตูล	6,250	สตูล	6,613	อุทัยธานี	7,174
7	อุทัยธานี	6,860	อุทัยธานี	7,024	สตูล	7,650
8	ยโสธร	6,933	ยโสธร	7,812	ยโสธร	8,076
9	นครพนม	8,421	นครนายก	9,305	ชัยนาท	9,181
10	นครนายก	8,769	ชัยนาท	9,342	นครนายก	9,875

ที่มา: สำนักสถิติพยากรณ์ สำนักงานสถิติแห่งชาติ สืบค้นจาก

http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/TopTen/17/T1704/th/th.htm

สินเชื่อธนาคารในที่นี้หมายถึงเงินกู้ที่ธนาคารพาณิชย์ให้กู้แก่ประชาชน ธุรกิจ หรือภาครัฐบาล การกู้เงินมีวัตถุประสงค์ดังนี้

- เพื่อการลงทุน ภาคธุรกิจหรือภาครัฐกู้เงินเพื่อซื้อสินทรัพย์ถาวร เช่น เครื่องจักร เครื่องมือโรงงาน รถบรรทุก รถไถนา ซึ่งจะทำให้การผลิตสินค้าและบริการเพิ่มขึ้น ประชาชนมีงานทำ มีรายได้เพิ่มขึ้น

- เพื่อการพาณิชย์ เป็นการกู้เงินเพื่อการผลิต หรือเพื่อจำหน่ายสินค้า ซึ่งจะทำให้มีการจ้างงานและประชาชนมีรายได้มากขึ้น

- เพื่อการอุปโภคบริโภค ประชาชนทั่วไปกู้เงินเพื่อการบริโภค เช่นซื้อรถมอเตอร์ไซด์ ทำให้ประชาชนได้รับความรวดเร็ว ได้รับความพึงพอใจในการเดินทางติดต่อธุระหรือเดินทางท่องเที่ยว

ธนาคารพาณิชย์ นำ เงินฝากของประชาชน ไปให้ประชาชนที่ขาดแคลนเงินออมได้กู้ยืม อย่างไรก็ตามถ้าจังหวัดใดมีเงินฝาก ณ ธนาคารพาณิชย์ต่ำ จังหวัดนั้นก็จะมีสินเชื่อหรือเงินให้กู้

ของธนาคารต่ำด้วยเช่นกัน จังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นจังหวัดที่มียอดสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ต่ำ 1 ใน 10 ของประเทศในช่วงปี 2551-2553 ปรากฏในตาราง 10

ตาราง 10 : จังหวัดที่มีจำนวนเงินให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์น้อยที่สุด 10 ลำดับ พ.ศ. 2551 - 2553

ลำดับที่	2551		2552		2553	
	จังหวัด	สินเชื่อ (ล้านบาท)	จังหวัด	สินเชื่อ (ล้านบาท)	จังหวัด	สินเชื่อ (ล้านบาท)
1	แม่ฮ่องสอน	1,520	แม่ฮ่องสอน	1,696	แม่ฮ่องสอน	1,975
2	สตูล	2,800	สตูล	2,937	สตูล	3,154
3	น่าน	3,613	ระนอง	3,459	นครนายก	3,931
4	ระนอง	3,691	นครนายก	3,469	ระนอง	4,036
5	นครนายก	3,840	น่าน	3,906	น่าน	4,210
6	หนองบัวลำภู	4,488	อุทัยธานี	4,002	อุทัยธานี	4,539
7	อุทัยธานี	4,541	อ่างทอง	4,553	นราธิวาส	4,676
8	นราธิวาส	4,703	นราธิวาส	4,614	อ่างทอง	5,237
9	อ่างทอง	4,725	หนองบัวลำภู	4,880	หนองบัวลำภู	5,469
10	อำนาจเจริญ	5,120	ตราด	5,206	ตราด	5,485

ที่มา: สำนักสถิติพยากรณ์ สำนักงานสถิติแห่งชาติ สืบค้นจากhttp://www.nso.go.th/index-1.html

กล่าวเฉพาะจังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นจังหวัดที่มีสินเชื่อต่ำที่สุดของประเทศ โอกาสขยายตัวทางเศรษฐกิจอันเนื่องจากการขยายตัวของสินเชื่อเพื่อการบริโภค สินเชื่อเพื่อการลงทุน หรือสินเชื่อเพื่อการอื่น ๆ ก็มีต่ำด้วยเช่นกัน และเมื่อเปรียบเทียบตัวเลขในตาราง 9 กับตาราง 10 ปรากฏว่าจังหวัดแม่ฮ่องสอนมีเงินออมในธนาคารพาณิชย์มากกว่าเงินกู้ของธนาคารพาณิชย์ ส่วนเกินของเงินออมเหล่านี้จะไหลไปเป็นเงินกู้แก่จังหวัดอื่น ๆ ที่มีขาดแคลนเงินออม จังหวัดแม่ฮ่องสอนจะมีรายได้ไหลเข้าจากผลตอบแทนของเงินออมในรูปของดอกเบี้ย เงินปันผล หรืออื่น ๆ อย่างไรก็ตามถ้าเงินออมทั้งหมดของจังหวัดแม่ฮ่องสอนกลายเป็นเงินกู้และถูกนำไปลงทุนในจังหวัดแม่ฮ่องสอนเสียเอง น่าจะได้รับผลตอบแทนมากกว่าดอกเบี้ย หรือเงินปันผลที่ได้จากจังหวัดอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะการกู้เงินไปลงทุน หรือซื้อสินค้าอุปโภคบริโภค จะทำให้จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีการลงทุน

หรือจำหน่ายสินค้าได้มากขึ้น ประชาชนจะมีงานทำ มีรายได้ จากการขยายตัวของการลงทุนหรือการจำหน่ายสินค้าดังกล่าว เงินลงทุนที่เพิ่มขึ้นมาแต่ละบาท จะหมุนเวียนเปลี่ยนมือเป็นสิบ ๆ ครั้ง ซึ่งจะก่อให้เกิดรายได้แก่ชาวแม่ฮ่องสอนเพิ่มเป็นสิบ ๆ เท่า เช่นกัน

7. สรุปและข้อเสนอแนะ

ผู้เขียนบทความนี้ได้ค้นพบว่าจังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นจังหวัดที่มีสัดส่วนคนจนมากที่สุดในประเทศไทย ความยากจนปรากฏลักษณะที่พอสังเกตได้ดังนี้

1) จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีที่ดินเหมาะสำหรับการเกษตรกรรม เพียง 3.81% ขณะที่ประชาชนส่วนใหญ่กว่า 50% ประกอบอาชีพเกษตรกรรม สัดส่วนของประชากรต่อที่ดินเป็นสัดส่วนที่สูงมากอีกทั้งพืชที่ปลูกก็เป็นพืชมีอายุสั้นจึงประสบความผันผวนของรายได้มากกว่าจังหวัดที่ปลูกพืชไม้ยืนต้น ซึ่งมีความผันผวนของรายได้ต่ำกว่า สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่เกิดคู่ขนานกับความยากจนของประชากรจังหวัดแม่ฮ่องสอน

2) ประชากรมีระดับการศึกษาต่ำ ประชากรที่อยู่ในวัยกำลังแรงงานมีจำนวนปีเฉลี่ยของการศึกษาเพียง 7 ปีเศษ คนทำงานที่จบระดับอุดมศึกษามีจำนวนน้อยที่สุดในประเทศไทย นอกจากนี้จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีประชากรที่มีอายุ 6 ปีขึ้นไป มีเปอร์เซ็นต์การใช้อินเตอร์เน็ตที่ค่อนข้างต่ำ

3) จังหวัดแม่ฮ่องสอนมียอดเงินฝากและเงินกู้ธนาคารพาณิชย์ ต่ำที่สุดในประเทศไทย

เพื่อลดจำนวนคนยากจน รัฐควรอุดหนุน ส่งเสริมให้ประชากรมีระดับการศึกษาเพิ่มขึ้น เพิ่มการศึกษาอบรมระหว่างการทำงาน ซึ่งจะทำให้ประชากรมีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้น มีทางเลือกในการประกอบอาชีพเพิ่มขึ้น ทำให้สัดส่วนการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมลดลง มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการทำงานหลายแหล่ง มิใช่พึ่งจากการเกษตรกรรมเพียงแหล่งเดียว

บรรณานุกรม

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. *การสำรวจแรงงานนอกระบบ พ.ศ.2554.* วันที่สืบค้น 10 มิถุนายน 2555. เข้าถึงได้จาก http://www.nso.go.th/

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. *สถิติด้านแรงงาน.* วันที่สืบค้น 20 พฤษภาคม 2555. เข้าถึงได้จาก http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/TopTen/TopTen.html

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. *สถิติด้านการเงิน การธนาคาร การประกันภัย และดุลการชำระเงิน.* วันที่สืบค้น 20 พฤษภาคม 2555. เข้าถึงได้จาก http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/TopTen/TopTen.htm

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. *สถิติด้านการสื่อสารและโทรคมนาคม.* วันที่สืบค้น 20 พฤษภาคม 2555. เข้าถึงได้จาก http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/TopTen/TopTen.html

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. *สถิติด้านสังคมและอื่นๆ.* วันที่สืบค้น 20 พฤษภาคม 2555. เข้าถึงได้จาก http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/TopTen/TopTen.html

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. *ความยากจนระดับจังหวัด.* วันที่สืบค้น 23 พฤษภาคม 2555. เข้าถึงได้จาก http://social.nesdb.go.th/SocialStat/StatSubDefault_Final.aspx?catid=7

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. *ข้อมูลพื้นฐานเศรษฐกิจการเกษตร ปี 2553.* วันที่สืบค้น 16 เมษายน 2555 เข้าถึงได้จาก http://www.oae.go.th/ewtadmin/ewt/cai_web/main.php?filename=doc_public

สำนักงานจังหวัดแม่ฮ่องสอน. *สภาพทางเศรษฐกิจ.* วันที่สืบค้น 31 พฤษภาคม 2555. เข้าถึงได้จาก http://www.maehongson.go.th/index.php/mieconomy